

Svět české reformace

Záhady husitské revoluce

Jungmannova národní akademie

JUDr. Miroslav Houška

18. 1. 2025

Jan Hus

Jan Hus (1371-1415)

Svůj smysl života viděl v **zásadní změně tehdejší společnosti v duchu biblické Pravdy**, v odstranění z křesťanské věrouky všeho, co zapříčinilo morální úpadek církve a v zavedení Písma svatého do praktického života každého křesťana. Bojoval proti mravnímu úpadku katolické církve. Inspiroval se učením Johna Wycliffa, který požadoval návrat církve pouze k duchovním otázkám a požadoval, aby se vzdala svého majetku.

Pravděpodobně se narodil v městečku **Husinec u Prachatic**, když tomuto svědčí údaje v jeho prvním životopise z roku **1480**, který sepsal farář Jiřík Heremita. Podle tohoto se narodil v Husinci a jeho matka ho vodila do školy v Prachaticích. Jeho otec se nejspíš jmenoval Michal a měl bratra. Štěpán z Pálče se pak ve svém traktátu ***Antihus* z roku 1414** dovolává svědectví notáře Michala Mikulášova z Prachatic, podle kterého byl Hus jeho spolukrajan. Na druhou stranu v seznamu duchovních svěcení z let 1395 až 1416 je v roce **1400** zapsáno vysvěcení Jana Michalova z **Husince z kraje Boleslavského**, což by svědčilo spíše pro Husinec u Prahy. Jako rodný dům Jana Husa je v Husinci udržován dům, který byl vystavěn na počátku **17.století**.

Jan Hus - pokračování

Hus byl taky hudebně nadaný a skládal, nebo spíše upravoval písně tak, aby se lidem zpívaly co nejlépe.

Pogius, převor kláštera sv. Mikuláše v Badenu, v (dnešním) Švýcarsku, ve své knize *Výslech, odsouzení a upálení Mistra Jana Husa*, tvrdí, že Husovi bylo **5.7.1415 42 let**, a tedy se narodil **1373**.

1415 - po upálení Jana Husa

Jeroným Pražský uvězněn, Jakoubek ze Stříbra nebyl lidový vůdce, a tak **se vynořili lidoví kazatelé a to včetně žen**. Katolíci proti nim psali urážlivé básně. Už před tím existoval zákaz přijímání z kalicha.

V červenci 1415 koncil v Kostnici zmocnil Jana Železného, biskupa z Litomyšle, **k vedení boje s českým kacířstvím až do úplného vyhlazení**. V tom směru byla vydána dne 31.8.1415 vydána bula. V roce 1418 byl za zásluhy povýše na biskupa Olomouckého a dělal čistky mezi duchovními.

Začátkem září sjezd české a moravské šlechty. **2.9. 1415** protest pánů proti Husovu upálení, ve kterém kališnická šlechta před celým křesťanským světem očišťuje památku českého mistra, hlásí se k jeho myšlenkovému odkazu a odmítá obžalobu z kacířství, vznášenou na Husa a české země. Přiloženo 452 pečetí, z toho 90 vysoké šlechty. Čeněk z Vartenberka a Lacek z Kravař (dva nejvyšší). Dopis musel být v několika vyhotoveních a do Kostnice dorazil až 30.12.1415. **5.9. 1415** se sjezd vyslovil pro pevnou jednotu na obranu hnutí. Tato jednotu byla uzavřena na 6 let. Dne **1.10. 1415** se uskutečnil obdobný sjezd katolických pánů v Českém Brodě. Bylo jich (pouze) 14. Byla založena tzv. Katolická liga.

1415 - po upálení Jana Husa-pokračování

Katolickou stranou (koncilem, arcibiskupstvím) byly opakovaně vyhlašovány zákazy přijímání pod obojí, zákazy laického kázání. Katoličtí kněží odmítali sloužit bohoslužby a vykonávat jakékoliv obřady 16.9.1415 se v Praze proti tomu konalo velké shromáždění.

18.9.1415 vydává pražské arcibiskupství zákaz potulným kněžím kázat

1.11.1415 dušičkový převrat. Lidé v Praze zaútočili na fary a obsadili je husitskými kněžími. Předtím měli jen 4 kostely. Ve stejné době v noci přelezli Jan Městecký a Ota z Bergova přepadli Opatovický klášter a umučili opata Lacura. Ota z Bergova se po čase přidal ke katolické straně.

Obyvatelé Písku zaútočili na faru a zabili farářova sluhu.

1416

V roce 1416 v Kutných Horách ubili katoličtí havíři, kteří byli poštvaní katolickými kazateli, královského úředníka Racka Kobylu a členy jeho doprovodu. V oblasti Kozího hrádku a Ústí nad Lužnicí působí radikální kazatelé a začínají se scházet shromáždění.

30.5. 1416 v Kostnici upálen Mistr Jeroným Pražský.

Dopisem z **3.6.2016** kostnický koncil vyhrožoval arcibiskupovi Konrádovi z Vechty a českým prelátům, že jsou "měccí" a že budou pohnáni před soud, pokud nepřitvrdí. Dopisem z **10.6. 1416** bylo vyhrožováno králi Václavovi a královně Žofii, že podporují kacířství a útoky na církevní jmění a byli vyzváni, aby proti stoupencům kalicha rozhodně vystoupili.

V reakci na to král **23.6.1416** přikazuje kazatelům, aby odhalovali špatnost těch, jejichž jednání odporuje slovu božímu. To zjevně nestačilo, a tak dne **2.12.1416** král rozhodl, že v Praze se mají poměru **vrátit před 1.11.1415, tedy před dušičkový převrat**. Tedy, zachování poslušnosti církvi, navrácení jejího majetku, t.j. jak ušlých důchodů, tak kostelů, přičemž husitům jich mělo zůstat pouze 8 (5 Staré Město, 3 Nové Město) a Jan z Jesenice měl na 3 měsíce opustit Prahu. **Díky tomu, a díky přímlově krále Zikmunda, bylo zřejmě zabráněno křížové výpravě a byl zastaven proces proti 452 pánům** (viz. výše)

1417

10.1.1417 zakázal Konrád z Vechty přijímání z kalicha a mistrovské zkoušky na univerzitě.

6.3.1417 nechal na hrad Lipnici unést světícího biskupa Heřmana z Mindelheimu, a tento katolický prelát byl nucen proti své vůli vysvětit řadu husitských kněží, kteří tak nabyli oprávnění k vykonávání všech obřadů a také ke kazatelské činnosti. Tím se vyřešil jednak nedostatek husitských kněží a jednak ztlumili kněží potulní.

17.6. 1417 přikázal Čeněk z Vartenberka rožmberským poddaným, aby přijímali pouze pod obojí. Předtím a potom to udělala řada dalších pánů.

11.11. 1417 byl zvolen nový papež Martin V. (Husitobijce), který 22.února 1418 potvrdil z titulu své funkce všechny výnosy koncilu namířené proti husitům a tím padla naděje na nějaké smírné vyřešení sporů.

1419

25.2. 1419 rozhodl král, že se mají kostely vrátit do katolických rukou. Husitům zůstali pouze tři kostely (Panny Marie Sněžné, sv. Ambrože na Novém Městě, sv. Benedikta na Starém Městě). V červnu konflikt kvůli přijímání pod obojí dětmi. Potyčky mezi katolickými a husitskými dětmi (žáky), kteří odmítali odejít ze škol při kostelech.

26.2. 1419 byl zrušen interdikt nad Prahou a katoličtí duchovní začali s bohoslužbami a všemi úkony. Přitom v kostelích provokativně ničili všechno, co připomínalo jejich předchůdce. Husité měli mnohem větší počet příznivců než katolíci, a tak jejich kostely byli narvané, zatímco katolické byly poloprázdné. To je také jeden z důvodů nárůstu příznivců Želivského. Začaly násilnosti.

16.4. 1419 první masová pout' na horu Burkovák.

V červnu 2019 král zakázal přijímání pod obojí malými dětmi. Dav radikálů vedený Mikulášem z Husi za králem a jeho lidmi ke sv. Apolináři (nic podobného se dosud nestalo) a žádal ho, aby zákaz zrušil. Král ho vypověděl z Prahy a přitom pronesl: "Ty tkáš tkanivo, kterým bys mne vypudil z království, já však z něj učiním oprátku, na kterou tě pověším."

18.6. došlo k násilnému obsazení kostela sv. Michala na Starém Městě.

19.června umlátil farář Mikuláš v hádce na hřbitově husitu a + /- **9.července** utloukl husitu farář, který se jmenoval Zikmund.

1419-pokračování

6.7. 1419 bylo velké shromáždění, při kterém došlo k potyčkám. Byli zatčeni tři radikálové. Král se naštval a vyměnil konšely na Novoměstské radnici. **Nová rada přikázala vyhnat všechny husitské děti ze škol, zakázala jakákoliv lidová shromáždění a procesí.** Povídalo se, že se král chystá zakročit jednak proti Želivskému a spol. a jednak proti poutím na hory. To se doneslo na venkov a **zřejmě to přispělo k tomu, že:**

22.7. 1419 se konalo zatím největší shromáždění na hoře Burkováku, které se pak začalo říkat biblickým jménem Tábor. Až 40 tisíc lidí z jižních Čech, Prahy, Plzně, Domažlic, Hradce Králové a dalších míst. Prokazatelně se ho účastnil Mikuláš z Husi. Zde se pravděpodobně osobně seznámili radikálové, kteří se pak stali slavní (Václav Koranda st., Martin Húska) a zřejmě se domluvili co dál. Z Nového města tam určitě byli, protože je doložena účast novoměstských špehů a radní by je tam neposílali, pokud by nevěděli, že tam půjdou radikálové od nich.

24.7. 1419 se vrátili "nabuzení" poutníci z Burkováku. Jan Želivský je zřejmě udržoval v nabuzení kázáními.

Pozn. Do této doby nejsou informace o Janu Žižkovi či jiných (později) slavných.

První pražská defenestrace

První pražská defenestrace (30. 7. 1419)

Proč právě Nové Město? Nové Město zcela postrádalo vrstvu nejbohatších obyvatel-patriciat a bohatí řemeslníci. Ti žili na Staré Měště, ale z Nového Města měli příjmy z majetku. A to až polovina výdělků novoměstských řemeslníků. Na Novém Měště byly nejbohatší ti, kterým dnes říkáme střední třída, ale většinu tvořili ti pod nimi. Tovaryši, nádeníci. Pak chudina a pak nevěstky a žebráci (Krakov, Krakovská ulice). V roce 1406 10 % obyvatel Nového Města nebylo schopno platit rentu z nemovitosti. Říci co je věčná renta.

V 8.00.hodin ráno měl Jan Želivský kázání v kostele Panny Marie Sněžné (původně patřil karmelitánům, pak husitům, pak františkánům-nyní), na kterém posluchače rozohnil.

Po kázání se vydávají dnešním **Václavským náměstím (Koňským trhem)** ke kostelu sv. Štěpána, ve Štěpánské ulici, vyvrací dveře, vyhání místního kněze Václava. Ten utíká až do Jihlavy. Jan Želivský zde odsloužil bohoslužbu podobojí. **Jak to, že na ně neupozornily stráže na hradbách (na úrovni dnešního Národního muzea a magistrály a nebylo proti nim vojensky zasaženo?**

Cca v 9:30 hodin se Žitnou nebo Ječnou vydávají k Novoměstské radnici. Tam probíhá zasedání konšelů svolané narychlo. **Ti posílají žádost o pomoc královskému podkomořímu Janu z Bechyně. To znamená, že je někdo varoval předem.**

Průvod dorazil k Novoměstské radnici. Začalo vyjednávání o propuštění zajatců. Purkmistr Jan Podivínský odmítl propustit zajatce. Konšelé měli na shromážděné pokřikovat urážky a jeden z nich měl hodit kámen na Želivského.

Dav zaútočil. Dostal se do radnice a bylo **zabito 13 lidí. 5 konšelů, radní sluha, sedm měšťanů.** Dav musel být velký a hodně ozbrojený, protože 300 královských jezdců před ním ustoupilo.

První pražská defenestrace - pokračování

Mezi defenestrovanými i **Jan Humpolec**. Existovala souvislost mezi ním Jan Želivským, o kterém se předpokládá, že pocházel z Humpolce?

Následně byli zvoleni 4 hejtmané. Jimi byl vyhlášen stav vojenské pohotovosti a všichni občané Nového města se měli ozbrojit a těmto hejtmanům hlásit. Pro ty, kteří nepřišli, byl trest smrti nebo vyhnanství.

Král se nejprve naštvál, ale pak nové konšely **2.8. 1419** potvrdil.

Poprvé uveden **Jan Žižka**. Jako jeden z vůdců-v kronice Vavřince z Březové.

1419

Bitva u Živohošti-4.11.1419

Boj o Malou Stranu-4.11.1419 (reakce na Živohošť')

Odchod radikálů z Prahy do Plzně-v prosinci 1419

Bitva u Nekmíře (závěr 1419, začátek 1420)

Jan Žižka z Trocnova a z Kalicha

Jan Žižka (1360-1424)

Trocnov:

- narození
- oslepnutí na levé oko už v době 10-12 let po úrazu (boji), pokles oka, vytočení nosu doleva
- písemné památky jsou pouze z okolí, jednak z doby 1378-1384, které se týkají majetku a jednak z doby 1390-1400, které se týkají zádušní mše, otec Rehoř, matka Johana, bratr Jaroslav, 1-2 sestry
- dvě manželky Kateřiny

1384-1408

- kde se nacházel (Anglie)?
- **Anna Česká (1366-1394)** -vlastní sestra Zikmunda, nevlastní Václava, 13.1.1382 přišla do Anglie a 22.1.1382 se stala anglickou královnou. Přišel s ní doprovod, který byl svědkem represálií proti Viklefovi a jeho učení (počínaje 13.7.1382-odstranění Viklefových příznivců z univerzity, v roce 1383 vznikla dvě poslední díla Viklefova díla Dialogus-církev se má starat o věci duchovní, a ne o majetek a Trialogus -souhrn názorů.

1408-1409

- „lapka“, dva zápisy (!) v Rožmberské popravčí knize a Jihlavské popravčí knize, Matěj vůdce, a byl u Sokola, říct kdo byl Sokol. Rota Matěje Vůdce pracovala na objednávku Litolda a Albrechta Bitovských z Lichtenburka.
- milost od krále, proč právě jemu, proč má takový text, když ostatní ji nedostali a (nebo) byli popraveni. Dopis z 25.dubna 1409 napsaný na Žebráku-smířit se se Žižkou, dopis z 27.7.1409 napsaný na Točnicku-král „přijal na milost Jana řečeného Žižku, svého milého věrného, odpouštěje jemu milostivě všechny výtržnosti učiněné proti němu a proti koruně království Českého.“

Jan Žižka - pokračování

1410- Polsko-Grünwald není doložený, ale je doloženo, že byl v posádce hradu Radczyně,

Služba u královny-není prokázána, píše se o tom, že v roce 1414 si Janek Jednooký, **vrátný krále** Václava IV., koupil dům v ulici Na Příkopě, v roce 1416 jej prodal a koupil si dům v Pařížské, v soudní knize je označen jako **panoš** (nižší šlechtic, pomocník v boji) od králova dvora, tj. ani jednou výslovně jako služebník královny,

Není podepsán na dopisu z 2.9.1415. Tam ale nejsou ani ostatní (např. Chval z Řepic, Kuneš z Bělovic).

Slovníky píší, že bojoval za Jindřicha V. (král 1413-1422), ale ne, že bojoval za Richarda II. (král 1377-1400). Bitva u Azincourtu byla 25.10.1415, Angličané se ale vylodili už 13.8.1415 a pak obléhali město Harfleur,

1420

Sudoměř-25.3.1420

Mladá Vožice-5.4.1420

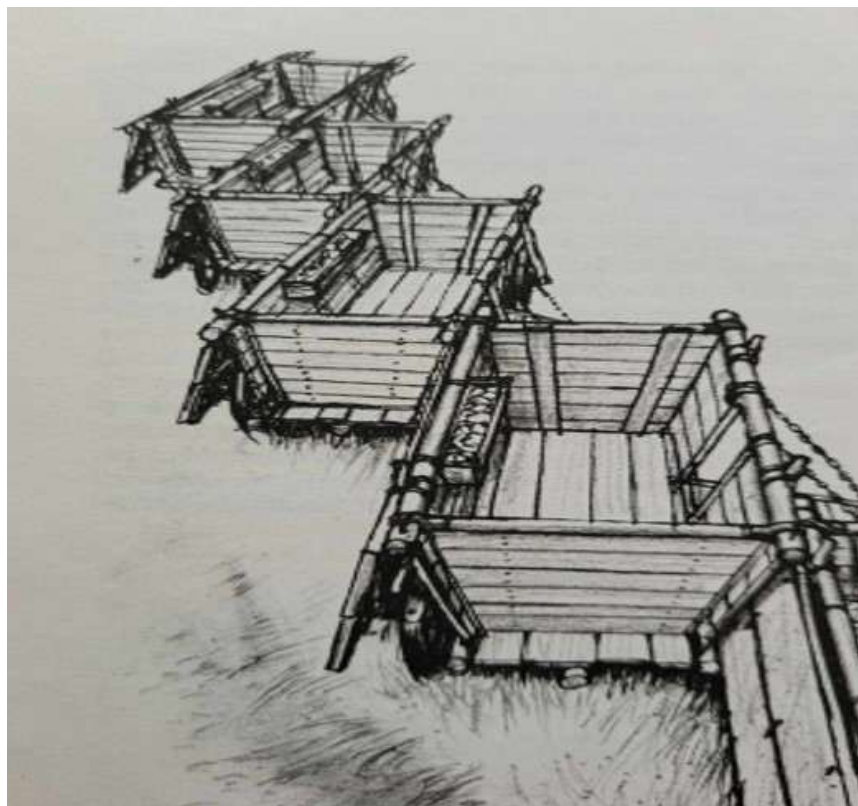
Poříčí nad Sázavou-19.5./20.5.1420

Vítkov-14.7.1420- **První křížová výprava**

Vyšehrad-1.11.1420

Záhadná smrt Mikuláše z Husi - 21.12.1420

Vozová hradba

Vozová hradba-pohled zevnitř

Vozová hradba - dobové zobrazení

Vozová hradba - řady

Vozová hradba - dobové zobrazení (2)

1421

Čáslavský sněm-3.6/7.6.1421

oslepnutí u Rabí-červen 1421. Záhadný převoz a léčba.

bitva na hoře Vladař (bitva u Žlutic)-listopad 1421

Čtyři pražské artikuly

- 1) **Hlásání slova Božího bez lidských příměšků.** Nikdo nesmí zasahovat do řádného kázání řádně vysvěceného kněze.
- 2) **Přijímání pod obojím způsobem.** Tzv. Laický kalich, přijímání svátosti v podobě těla i krve prostými věřícími. Vychází z Evangelia podle Jana (J 6, 53-54).
- 3) **Zákaz světského panování kněží.** Pokud církev nedokáže sama sebe přivést k původnímu poslání, musí tak učinit světští panovníci zvenčí. Fakticky je tím míněno odnětí světského majetku (bohatství) kněžím.
- 4) **Trestání hříchů ve všech stavech.** Všichni jsme si rovni před bohem, ne před papežem, a to jak podle zákona božího, tak světského.

1422

Druhá křížová výprava

Bitva u Habrů-8.1.1422

Dobytí Německého (Havlíčkova) Brodu-10.1.1422

Smrt Jana Želivského-9.3.1422

Zajetí a uvěznění Zikmundova šaška Borra

1423

Obléhání tvrze Kříženec-duben 1423: první střet husitů navzájem

Jetřich z Miletínka

Hradec Králové

Diviš Bořek z Miletínka

Strauchův dvůr-4.8.1423

Žižkův vojenský řád-září 1423

Svatohavelská koalice-16.10.-1.11.1423

Varovný dopis kněze Ambrože -22.11.1423

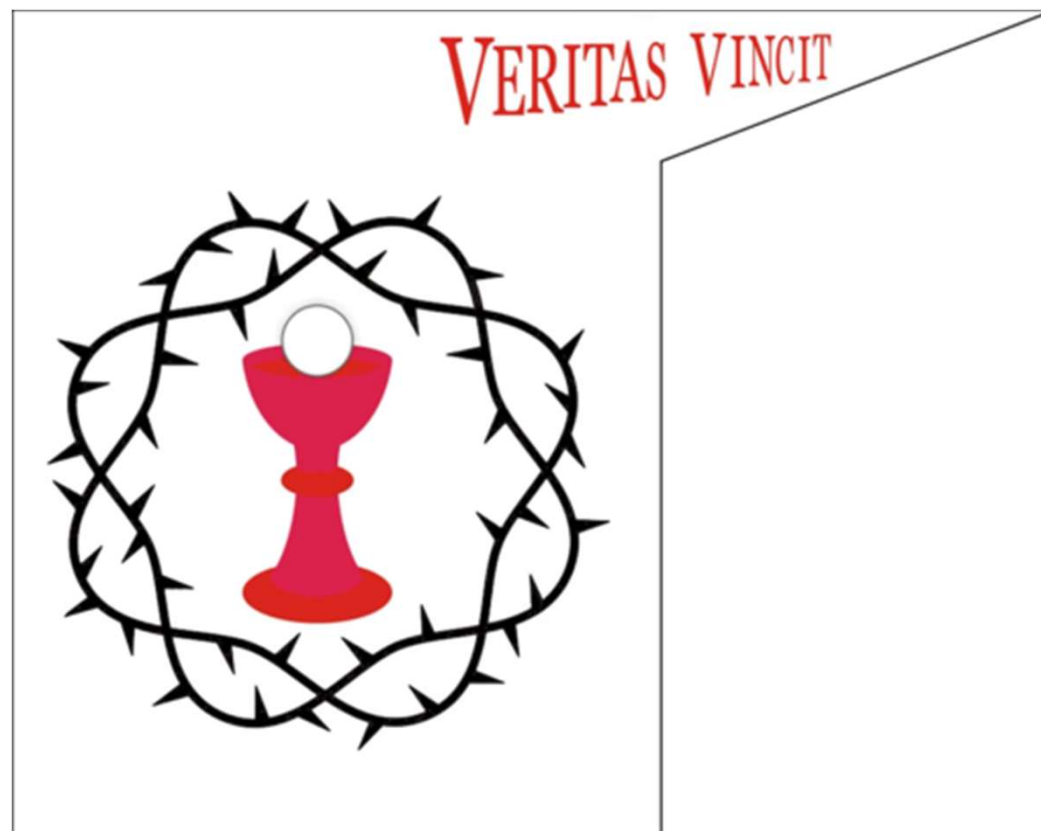
„Univerzální prapor“ (Jenský kodex-vznik cca 1490-1510)

Vavřinec z Březové

„Bílé a červené kalichy na zbroji, oděvech a zástavách.“

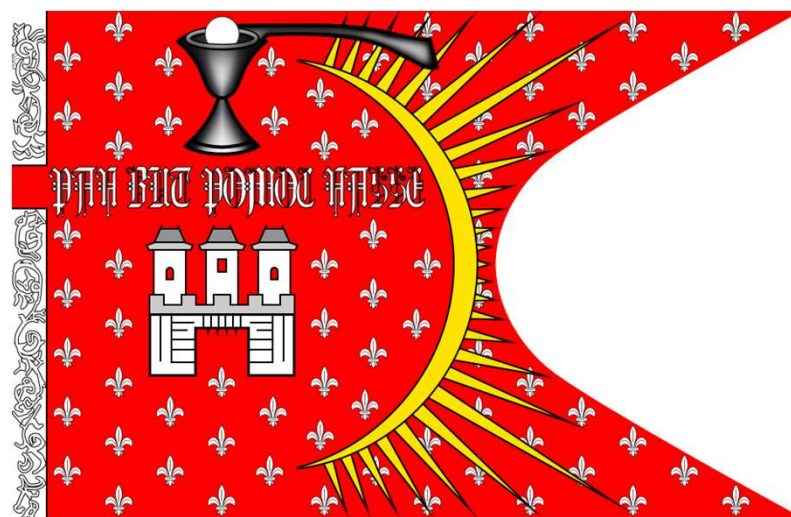
Táborité, táboři

Tábor-město

Pražané

1424

Česká Skalice-6.1.1424

Kostelec nad Labem-konec května 1424

Malešov-7.6.2024

Před Prahou-první polovina září (14.9. smíření) 1424

Přibyslav-11.10.1424

Žižkův meč

"Sword or 'dussack' (newfound). Possibly 16th century blade with hilt mounted in the 17th century. According to tradition (found in the Wernigerarm inventory from 1710) the sword of Jan Žižka (d. 1424). Possibly new-bought from Prague 1444. Inven. 7500, -the Skokloster castle, National historical museum, Sweden."

V muzeu křižovníků Rudolfa II. je meč meči významných osobností, pod č. 703 uveden: 1 bratří degen, das Fortmest mit einer maschei und ed messer vif der schaiden, soll vom Zischia herkommen.

Zajímavostí je vyobrazení kalicha s hostí a písmena M a K v horní části čepce meče. Údajně meč Jana Žižky z Trocnova se vrátil do Čech po pádu od roku 1645, kdy byl na konci třicetileté války odvezen v rámci válečné kořisti do Švedska. Ome je součástí královských sbírek uložených v zámku Skokloster.

Smrt Jana Žižky

Smrt Jana Žižky 11. 10. 1424

Oficiální verze

Zamyšlení - spojitost s dopisem kněze Ambrože a s převozem Žižky z Rabí do Prahy

Hertvík ze Spačic - podezřelá smrt 7. 10. 1424

Sirotci

1425

Táboři dobyli hrady a tvrze Richenberk, Hoříněves, Holohlav a Richenburk na Chrudimsku. Oorbité Lanšperk, Litomyšl, Vysoké Mýto, Radkov v Kladsku a klášter Dolany na Moravě.

Pod vedením Jana Hvězdy, Bohuslava ze Švamberka a Jana Roháče z Dubé se Táboři 31.3. pokusili dobýt Prahu, ale pražané je odrazili.

Při obléhání Mladé Vožice umírá Jan Hvězda z Vícemilic, řečený Bzdinka (17. 10/18. 10.1425)

Při obléhání města a hradu Retz v Rakousku zemřel Bohuslav VI. ze Švamberka (listopad 1425).

Prokop Holý (Veliký)

1380 - 30. květen 1434, Lipany), radikální husitský kněz, politik a vojevůdce, který se stal duchovním správcem táborské obce. Vychován u svého strýce, který byl bohatým pražským obchodníkem, se kterým hodně cestoval a dosáhl velkého vzdělání. Od roku 1426 se v čele táboritů, a ve spolupráci s ostatními husitskými svazy, snažil získat většinu Čech pod husitskou kontrolu a kombinací diplomatického a vojenského nátlaku (rejsy do Uher, německých a rakouských zemí, Slezska a Lužice) přinutil západní katolické představitele k jednání o programu čtyř pražských artikulů. V lednu až dubnu 1433 stál v čele delegace přizvané k rokování na basilejském koncilu, nicméně ještě v září téhož roku po roztržce před obleženou Plzní odešel ze své funkce u vojska a věnoval se pouze politické činnosti. Do čela ozbrojených sil husitského radikálního křídla se vrátil v dubnu 1434. Zřejmě zemřel v bitvě u Lipan.

Prokop Holý

1426

Bitva u Ústí nad Labem - 16.6. 1426

„Léta páně 1426 v neděli po svatém Vítu, stalo se pobití veliké u města Ústí nad Labem, a to u vsi před Ústím řečené Předlice. A že Němci míšeňští obsadili Ústí a brali u něho a pálili i na lidech výkupné vymáhali; potom po velikonocích pan Jakoubek Bílinský obklíčil Ústí s jinými dobrými lidmi. A v tom přitáhli k němu páni čeští a kníže Zikmund s pražany i táboři i sirotci, kteříž po Žižkovi zůstali, a pilně a snažně dobývali města Ústí. A markrabata ze Saské země i z Durynk, ze Srbska a z Lužické země i z děch ze všech zemí až od Rýna táhli s velikými houfy, ihned Čechové psali k nim listy laskavé tak, že »kdyby vám Bůh pomohl, abyste nás zjímali, a jestliže nám Pán Bůh zase pomůže, téhož se od nás nadějete«. Ale Němci s velikou snaživostí a vzpurností, doufajíce v množství houfů, hrdě zase vzkázali, že »všecky napořád budem mordovati, malé i veliké. Tehdy Čechové modlili se k milému Bohu, aby Pán Bůh ráčil jim pomoc dáti a svatý Václav. I nechtěli se v svatou neděli bít; ale Němci, majíce za to, že by Čechové měli v úmysl prchnouti a utéci pro jejich veliké množství, hned v svatou neděli bez meškání řítily se s houfy na Čechy. A hned k vozům přilnuli a s mocí Čechům vozy **převraceli již jednu řadu**. Tehdy teprve Čechové vzkřikli a stříleli na ně z vozů, z houfnic a z tarasnic, až v nich cesty dělali. A v tom vzkřiknuvše, že Němci běží, teprve vyskočili z vozů a bili napořád Němce a tak dobyli vítězství; a žádného neživili ani zajati nedali. A bylo pobito Němců na padesát tisíc a Čechů nezabili nic více nežli devatenáct, a znamenitého nezabili žádného než Jana Bradatého z Prahy.“ *Staré letopisy české*

Bitva u Ústí nad Labem

1427

Bitva u Světlé- 14.3.1427

Odhalení spiknutí, vyhnání univerzitních mistrů a uvěznění Zikmunda Korybuta - 17.4.1427 (vězněn až do podzimu 1428)

4.8. 1427-bitva u Tachova (porážka vojsk třetí křížové výpravy)

9.8.-13.8.1427-porážka Jana Čapka ze Sán u Náchoda

1428

Velké spanilé (zahraniční výpravy) jízdy

Leden: spojené vojsko táborů a sirotků do Slezska a na Slovensko

Únor: husitské vojsko před Bratislavou

V dalším období: Horní Falce, Rakousko, průnik až k Vídni

1429

Březen/duben: první osobní schůzka vedoucích představitelů husitů s králem Zikmundem Lucemburským (Prokop Holý, Petr Payne) v Bratislavě

Prosinec: pět samostatných husitských vojsk (sborů) vpadlo na území Saska, Frank a Falce. Franky=v současnosti Bádensko-Württembersko, Hesensko, Durynsko a města jako Norimberk a Würzburg.

,

1430

Duben: velké husitské vojsko pod vedení (vrchního) hejtmana Velka Koudelníka vpadlo na Slovensko a proniklo až k Trnavě

Duben + další období: vpády husitských vojsk (spanilé jízdy) na území Slezska a Lužice

1431

23.7.: zahájení Basilejského koncilu

1.srpna: vpád vojsk čtvrté křížové výpravy na naše území

14.srpna: porážka čtvrté křížové výpravy u Domažlic

Září: vpád několika husitských vojsk na Slovensko a získání obsazení hradů Lednice, Likava, Topolčany a Žilina

Prosinec: porážka sirotků vedených Janem Čapkem ze Sán při ústupu ze Slovenska-bitvy u Ilavy a u Bánova.

1432

18. květen: husité dosáhli v Chebu největšího úspěchu v mnohaletém konfliktu s církví, když za nespornou autoritu ve vzájemné při o 4 artikuly přijaly obě strany závazně Boží zákon (tzv. CHEBSKÝ SOUDCE).

Květen: Po smrti arcibiskupa Konráda z Vechty byl husitským sněmem za správce husitského duchovenstva zvolen Jan z Rokycan (Jan Rokycana).

1433

Leden-březen: jednání na Basilejském koncilu

20. duben: husité pod vedením Jana Čapka ze Sán se vydávají na pomoc polskému králi (a 4.9. se dostávají až k Baltickému moři).

Na Svatotrojickém sněmu (12.6.-3.7.) bylo dohodnuto, že bude obležena katolická Plzeň.

Červenec: začátek obléhání Plzně

Září: Hiltersried, Jan Pardus z Horky, Jan Řitka z Bezdědic.

Prokop Holý zbaven velení.

Čechové u moře Baltského

1434

28. leden	legáti koncilu vydali v Chebu listinu, v níž přijali zpět do lůna římské církve rektora Křišťana, děkana artistické fakulty Buzka z Kdyně, Prokopa z Plzně, Petra ze Sepekova, Jana Příbrama a Jana Papouška ze Soběslavi (Menhart z Hradce byl přijat již dříve).
8. únor	Cesarini na koncilu prosadil sbírku pro Plzeň na hrazení válečných akcí (přidal se i Zikmund)
26. únor	Martin Lupáč svatomartinským sněmem dočasně pověřený dalším jednáním v Basileji byl koncilem příkře odmítnut
23. březen	z iniciativy Jana Palomara se sešel v Koubě tajný sjezd za účasti českých pánů získaných k rozvratné politice (zrada Příbika z Klenové) - bylo zahájeno formování 2. panské jednoty
13. duben	nástup nové staroměstské rady
5. květen	panské sbory se objevily na Malé Straně a asi ještě týž den vstoupily do Starého Města
	Příbík z Klenové zásobil Plzeň
8. květen	po dobytí Nového Města vojskem panské jednoty byla dosazena nová rada na novoměstské radnici
	Prokop Holý uprchl z Prahy a vrátil se k táborskému vojsku
9. květen	ukončeno obléhání Plzně
17. květen	Prokopovo vojsko posílené bojovníky od Plzně se rozložilo u Krče, Čapkovi sirotci se hnuli k Jirňům
30. květen	BITVA u LIPAN
7. červen	v Basileji se dověděli o vítězství u Lipan
VI / VII	na sněmu v Praze se mluvčí bratrstev vzdali obnovy polních vojsk , táboři museli přijmout důsledky obnovy krajského zřízení a bylo rozhodnuto o zahájení jednání se Zikmundem + sjezd v Táboře 21.12.1434

1435

19.8.1435-bitva u Křeče, tzv. poslední bitva husitských válek. Táboorské vojsko, které táhlo na pomoc obležené Lomnici, bylo zaskočeno vojskem Oldřicha z Rožmberka. Zabito nejméně 800 zkušených bojovníků.

Následně odchází Jan Roháč z Dubé z Tábora na Sion a vedoucí osobností Tábora se stává Bedřich ze Strážnice (který odjel před bitvou u Lipan a později se přidá ke katolíkům proti Jiřímu z Poděbrad).

21.10.1435-Jan Rokycana zvolen pražským arcibiskupem.

1436

5. červenec	JIHLAVSKÁ KOMPAKTÁTA (slavnostní vyhlášení)
14. srpen	došlo k slavnostnímu aktu přijetí Zikmunda za českého krále v Jihlavě
23. srpen	král Zikmund s celým svým doprovodem slavnostně vstoupil do Prahy
30. srpen	byly obnoveny městské rady s loajálními měšťany
27. září	radikální kazatelé v čele s Ambrožem a Jakubem Vlkem strhli v Hradci Králové velkou obec na svou stranu, s pomocí lidových zástupců vyhnali z města své odpůrce a za vojenského hejtmána dosadili Zdislava Mnicha z Roudnice
IX	zasedal 1. sněm Zikmundovy vlády a byla jmenována královská rada s převahou umírněných kališníků
16. říjen	skončilo jednání mezi královskou stranou a tábory v Třeboni. Tábor měl mít zajištěn statut královského města a vnitřní nezávislost samosprávy na králi na příštích 6 let.
5. listopad	Miletínkovo vojsko bylo odraženo od Hradce Králové
18. listopad	byly zpečetěny treboňské úmluvy a táboři tímto aktem zradili povstalce v Hradci Králové a Jana Roháče (nešli jim na pomoc, naštěstí ani netáhli proti nim)

Basilejská kompaktáta

Výsledek ujednání mezi basilejským koncilem a zástupci husitských Čech a Moravy, která se konala v letech 1433 až 1435. Upravovala vztahy mezi husity a římskou církví. Zpečetěna a slavnostně vyhlášena byla 5. července 1436 na tzv. Jihlavském sněmu v Jihlavě. Jejich nejdůležitějším bodem bylo **přiznání nároku na přijímání z kalicha pro všechny příslušníky utrakvistických frakcí církve.**

1437

^z	
3. březen	v Hradci Králové protiradikální převrat na radnici byla dosazena nová rada (Ambrož i Jakub Vlk našli útočiště v Kolíně)
23. březen	Zikmund poskytl Hradci Králové řadu výsad a úlev
6. září	Hynce Ptáček dobyl hrad Sión Jana Roháče z Dubé
9. září	50 až 60 veteránů bratrstev bylo exemplárně potrestáno (Roháč a další byli popraveni)

1438-1440

6.8.-15.9. 1438: obléhání Tábora spojenými vojsky Zikmunda Lucemburského a Albrechta IV. Rakouského (spor o nástupnictví). Rozstřílení vozové hradby obránců (česko-polské armády).

Po smrti Albrechta Rakouského (1439) prosazovala jeho manželka za krále jejich syna Ladislava (V.) zvaného Pohrobek, ale budínský sněm zvolil uherským králem polského krále Vladislava III. (1440). Královna najala Jana Jiskru z Brandýsa a ten bývalé husity (bratříky), aby hájili Ladislavovi zájmy v Horních Uhrách. Po její smrti Jiskra pokračoval z pověření císaře Fridricha III., který byl Ladislavovým poručníkem a držel území pro Ladislava Pohrobka. Oproti tomu zájmy Vladislava hájil János Hunyadi. Došlo k řadě bitev.

Pozn. V roce 1453 z Jiskrova vojska odešlo množství bratříků pod vedením Petra Aksamita, který si zřídil sídlo na hradě Plaveč. Obsadili nebo získali několik hradů, např. Richnavu, a vybudovali několik polních táborů např. v Spišské Teplici. Dobudovali také předhradí Spišského hradu, čímž z něho vytvořili jeden z největších hradů ve střední Evropě. Hlásili se k původním husitským myšlenkám.

1448-1452

2.9./3.9. 1448: se Jiří z Poděbrad se svým vojskem zmocnil Prahy.

4.6. 1450: Bitva u Rokycan (bitva u Mýta)

Vojsko Poděbradské jednoty (24.6.1448) vedené Jiřím z Poděbrad rozstřílelo vozovou hradbu Strakonické jednoty (1449) vedené Jindřichem IV. z Rožmberka.

27.4.1452: Jiří z Poděbrad zvolen na dva roky zemským správcem.

1458

2.3. 1458: Jiří z Poděbrad na Staroměstské radnici českým králem (nejčestější král). Zajímavost: Průběh volby.

7.5. 1458: Jiří z Poděbrad korunován uherskými biskupy (v zastoupení papeže).

21.5.1458: bratřiči poraženi v bitvě u Šarišského (Blatného) potoka, Petr Aksamit padl v boji, Jan Talafús se zachránil s cca 200 jezdci.

Jiří z Poděbrad

Česko-uherské války/Druhá válka husitská 1466-1478

Dne 23. prosince 1466 prohlásil papež Pavel II. krále Jiřího z Poděbrad za kacíře sesazeného z trůnu a vyhlásil proti kališnickým Čechům křížovou výpravu.

Od roku 1467 probíhaly boje, které na české straně vedl nejprve Jiří z Poděbrad a poté Vladislav II. Jagellonský. Na straně útočníků nejprve Zdeněk ze Štemberka a poté Matyáš I. Hunyadi (Korvín). Bojoval se na Moravě, v Čechách, v Rakousku. Češi „promarnili“ příležitost v bitvě u Vilémova 26.2.1469, kde se podařilo obklíčit uherské vojsko.

O ukončení války a nalezení přijatelného kompromisu se jednalo mezi oběma panovníky i na zemských sněmech. 7. prosince 1478 byla na radnici v Olomouci vyhlášena smlouva o příměří, podle níž mohli oba panovníci užívat titulu „český král“. Tyto dohody byly potvrzeny Olomouckou smlouvou ze dne 21. července 1479. Vladislav vládl pouze v Čechách, Matyáš na Moravě, ve Slezsku a v Lužicích. Dědičným králem se měl stát ten, který druhého přežije. K tomu došlo Matyášovou smrtí roku 1490. Vladislav Jagellonský tak získal korunu pro své nástupce, za což musel Matyášovým dědicům vyplatit 400 000 dukátů.

Druhá pražská defenestrace 24.9.1483

V polovině roku 1483 vypukl v Praze mor a zemřely stovky lidí. Král odjel na venkov (do Třebíče). Když byl král pryč, tak katoličtí faráři (mniši) a konšelé proti kališníkům „rozjeli kampaň“. V Praze se začalo proslýchat, že byl zpracován seznam významných kališníků, který zahrnoval cca 70-80 osob, které měly být v noci z 24.9. na 25.9.1483 povražděny. Akce byla naplánována na půlnoc z 24. na 25. září. Spiklenci měli označit své domy světly a přijít k radnici. Vymysleli i heslo: *Pán Bůh s námi, světlo mezi námi a naši věrní bez hác* (bez spodního prádla).

Kališníci je předběhli. Ve středu 24. září kolem osmé hodiny ráno převrat burcujícími údery zvonů na věži Týnského chrámu. Povstalci vzali útokem Staroměstskou radnici, zraněn byl však pouze purkmistr a jeden radní. Purkmistr byl zraněn sudlicí na noze a poté vyhozen z okna. Pád přežil.

Druhá pražská defenestrace-pokračování

Na Novoměstské radnici byli konšelé pobiti a svrženi z oken; jeden přece jen utekl, ostatní byli zatčeni. Na Malé Straně došlo rovněž k nepokojům, dva sousedé skončili ve vězení. Po dobytí radnic se rozlícený dav vrhl na kláštery.

Dne 26. září obsadili povstalci Vyšehrad a Pražský hrad, aby je nenapadly hradní posádky. Kolem páté hodiny odpoledne se začalo v jednotlivých městech pražských popravovat.

Dne 6. října 1483, se sešly obce tří měst pražských na valném shromáždění na Staroměstském rynku (náměstí) a uzavřely jednotu. Přihlásily se ke kalichu a ke kompaktátům, ale i ke králi. Na králi žádaly, aby měly právo navrhopvat konšely a králi tak zůstalo pouze právo potvrzování měšťanských návrhů. Dále obce povolaly do Prahy biskupa Augustina Luciána.

Vladislav chtěl původně Pražany potrestat a začal proti nim sbírat vojsko. Neměl dost peněz, a tak přijal nabídku k jednání, které zprostředkovali kalíšniční šlechtici. Dne 24. září 1484, tedy po roce, došlo v Kutné Hoře ke smíru.

Kutnohorský smír

Uzavřen v březnu roku 1485 na českém zemském sněmu v Kutné Hoře mezi kališníky a katolíky. V této dohodě mezi zástupci obou stran byla **basilejská kompaktáta prohlášena za základní zemský zákon**, kališnická i katolická víra byly zrovnoprávněny a na 31 let byl vyhlášen náboženský mír v zemi. Tato smlouva uzavřela dlouholeté náboženské spory v Čechách a znamenala definitivní tečku za husitskými válkami. Na sněmu v roce 1512 byla pak smlouva potvrzena. Náboženský mír a tolerance přispěly k rozvoji země během 16. století (1500-1618).

Vliv husitství na další vývoj v českých zemích

Kultura

Rekatolizaci přežila jen ta díla, která byla bezpříznaková a katolickým upravovatelům nevadila.

V zahraničních rukopisech, překryto dalšími malbami na stěnách nebo na hůře přístupných místech na stropech, v depozitářích nebo přímo na katolických oltářích.

Některá díla obsahují symboliku skrytě-např. Kristus žehnající kalichu.

Více např. v knize Pravda zvítězila: Výtvarné umění a husitství 1380-1490 od Milena Bartlové.

Vliv husitství na další vývoj v českých zemích

Hudba a literatura

Zpěvníky: Jistebnický kancionál (1420)- sbírka duchovních písní (v latině a většinou v češtině) a českého liturgického chorálu.

Motivy z těchto písní použity ve slavných dílech, např:

- 1) Antonín Dvořák-Husitská, 2) Bedřich Smetana-Má vlast (Tábor),
- 3) Josef Suk-Praga, 4) Klíč-Pohár a kalich a další

Literatura (kroniky, traktáty, kázání): Kronika Vavřince z Březové, Kronika Bartoška z Drahonic, Kronika velmi pěkná o Janu Žižkovi, Mikuláš Biskupec a jeho kronika kněží táborských. Literární tvorba dosáhla značného rozmachu, měla ovšem převážně funkci záznamu událostí, agitační funkci a náboženské zaměření.

Vliv husitství na další vývoj v českých zemích

Sochařství a řezbářství

Mistr Týnské kalvárie (monumentální třífigurová skupina Ukřižovaného Krista, Panny Marie a Sv. Jana Evangelisty v Týnském chrámu), sochař a řezbář který je autorem dalších děl i v jiných zemích (např. Vratislavi). V Praze: Trůnící Madona týnská a Oplakávání Krista.

Vliv husitství na další vývoj v českých zemích

Ekonomika

Během husitské revoluce došlo k obrovskému přesunu držby pozemkového majetku, asi 30-40% půdy změnilo majitele. Církev ztratila v Čechách dle odhadů cca 80% svých statků, přičemž tento majetek přešel převážně do rukou vyšší šlechty, a to nejen kališnické. Obohatili se však i mnozí příslušníci nižší šlechty a husitská města. To mělo (po skončení válek) za následek rozmach stavitelství a hospodaření a to v jiném duchu, než kdyby k těmto změnám nedošlo. Typicky výstavby rybníčních soustav, která propojuje rybníky a přivádí vodu z okolních řek na šlechtických pozemcích (masivní rozvoj rybníkářství).

Vliv husitství na další vývoj v českých zemích

Svoboda vyznání

I když husité nedosáhli splnění všech svých reformních požadavků, tím, že obhájili kalich, se české země staly první a v té době jedinou zemí v Evropě, kde bylo legalizováno dvojvěří, tedy alespoň částečná svoboda vyznání.